

UPPSALA
UNIVERSITET

Juridiska fakultetsnämnden

Box 256
SE-751 05 Uppsala

REMISSYTTRANDE

1 (9)

2026-03-23

JURFAK 2026/6

Justitiedepartementet

**Betänkandet Åtgärder för en mer hållbar konsumtion (SOU
2025:124)**

(Ju2026/00135)

Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet har genom remiss anmodats att yttra sig i rubricerat ärende. Fakultetsnämnden får härmed lämna följande synpunkter.

Sammanfattning

Juridiska fakultetsnämnden tillstyrker utredningens förslag i stort, men vill på det generella planet dels rikta uppmärksamheten mot de principiella svårigheter som ambitionen att utforma reglerna på ett sätt som är förenligt med grundläggande civilrättsliga principer ger upphov till, dels ifrågasätta hur ändamålsenliga de föreslagna ändringarna i marknadsföringslagen egentligen är. Fakultetsnämnden har därtill vissa synpunkter i detaljfrågor.

Nedan berörs först förslagets civilrättsliga delar. Därefter behandlas de marknadsföringsrättsliga delarna.

Juridiska fakultetsnämndens synpunkter

Civilrättsliga aspekter

Övergripande

I kommittédirektiven anges att utredaren vid utformningen av förslagen ska ansluta till den systematik och terminologi som används i svensk rätt. Vidare förklaras där att förslagen ska utformas på ett sätt som är förenligt med grundläggande civilrättsliga principer. Juridiska fakultetsnämnden vill understryka dessa utgångspunkters betydelse. Utredningen inledde i detta fall sitt arbete i mars 2025 och den färdiga utredningstexten lades fram i december samma år. Givet uppdragets omfattning är det mycket snabbt arbetat. Här föreslås bland annat ändringar i två centrala civilrättsliga lagar: konsumentköplagen (2022:260) och konsumenttjänstlagen (1985:716), och därtill ändringar i lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför fasta affärslokaler. Trots att ändringarna till synes gäller detaljer väcker de ett antal frågor om hur det svenska civilrättsliga systemets koherens bäst kan

skyddas. Även om utredningen närmast sig uppgiften med respekt för svårigheterna och med föredömlig återhållsamhet kvarstår flera frågetecken.

Värnandet om det civilrättsliga systemets integritet är lovvärt, men det är en ambition som ytterst måste misslyckas, i större eller mindre grad. Att EU-rättens i grunden marknadsrättsliga logik inte är förenlig med civilrättens interna logik, och att detta kan ge upphov till ofta överraskande och svårhanterliga konsekvenser är väl känt. Till detta kommer att den grundläggande civilrätten är nationell och inte gemensam för EU:s medlemsstater.

Den konsumenträtt som gäller i varje medlemsstat är visserligen i betydande utsträckning en konsekvens av initiativ från EU, men det ligger i sakens natur att de termer och begrepp som används i överföringen till den nationellrättsliga kontexten ofta är specifika för den nationella rättsordning det gäller och får sin innebörd i kraft av sin roll i det nationellrättsliga systemet. Nationella domstolar tillämpar alltid EU-rättsliga källor i ljuset av sin nationellrättsliga begreppsförståelse, vare sig det sker medvetet eller ej. Samtidigt innebär det förhållandet att termerna och begreppen kommer till användning för att möta krav från EU ett förändringstryck i varje nationell rättsordning, som måste hanteras på något sätt. De problem som mötet mellan EU-rätt och nationell civilrätt ger upphov till är gärna komplicerade och kan rimligen bara hanteras på det konkreta planet. De synpunkter som fakultetsnämnden framför i det följande illustrerar vad som nu sagts. Det är inte fråga om någon fullständig inventering, utan ett urval i syfte att illustrera problematiken. Fakultetsnämnden menar inte att lagstiftaren nödvändigtvis måste utreda frågor som dessa ner i minsta detalj, men vill väcka frågan om det inte vore rekommendabelt att öppet redovisa de svårigheter som strävan efter systemkoherens ger upphov till. Det kan inte uteslutas att koherensen skulle gagnas av att det EU-rättsligt baserade konsumenträttsliga systemet hölls åtskilt från den allmänna civilrätten – terminologiskt, begreppsligt och systematiskt. Det skulle åtminstone minska risken för vad man kunde kalla för krypande kontamination av den nationella civilrätten.

Reparerbarhet och konsumentköplagens felbegrepp

Utredningen föreslår att ett tillägg ska göras i 4 kap. 2 § 3 p. konsumentköplagen (2022:260) (KKöpl) av innebörd att varor vid konsumentköp ska ha de egenskaper i fråga om reparerbarhet som är normalt förekommande för varor av samma slag och som konsumenten med fog kan förutsätta med hänsyn till varans art. Utredningen uppmärksammar (s. 133) att det kan diskuteras huruvida inte redan lagrummets nuvarande utformning uppfyller direktivets krav. Att så är fallet är otvivelaktigt. Enligt lydelsen ska nämligen varan ha den mängd och de egenskaper och andra särdrag i fråga om hållbarhet, funktionalitet, kompatibilitet, säkerhet *och särdrag i övrigt*, som är normalt förekommande för varor av samma slag och som konsumenten med fog kan förutsätta med hänsyn till varans art. (Notera den

tautologa formuleringen.) Till särdrag i övrigt hör uppenbarligen reparerbarhet. Att uttryckligen ta upp reparerbarhet i lagtexten har dock ett signalvärde och utredningen stannar för att rekommendera att reparerbarheten läggs till formuleringen för säkerhets skull. Isolerar man just denna fråga innebär detta tillägg så klart att tydligheten ökar ur konsumentens synvinkel sett. Samtidigt tynger tillägget texten, som redan är otymplig, vilket i sig rimligen inte gagnar det övergripande konsumentskyddande syftet. Den sammanlagda effekten av många små förtydliganden av detta slag blir gärna att texten som helhet tappar i läsbarhet, och, vad mera är, i principiell konsekvens.

Ytterst är problemet i förevarande sammanhang att den generella princip för avgränsning av säljarens felansvar som gäller i den allmänna civilrätten, nämligen att säljaren ansvarar om varan avviker från vad köparen med fog kan förvänta sig (se 17 § köplagen (1990:931) (KöpL), på grund av EU-lagstiftarens intervention i nationell rätt inte längre gäller på konsumenträttens område. Samtidigt anknyter språkbruket i KKöPL till den allmänna civilrättens, vilket i förlängningen riskerar att kasta tvivel över den generella principens innebörd och användbarhet. Detta är ett tämligen rent exempel på hur EU-lagstiftarens ambition att tillhandahålla tydliga regler för marknadens funktion skapar systematisk oreda, särskilt över tid. Det är inte bara det att fler och mer detaljerade regler ger en oöverskådlig lagtext, de ständiga justeringarna skapar också tolkningsproblem.

Som allmän utgångspunkt bör, enligt fakultetsnämnden, den civilrättsliga regleringen ansluta till sunt förnuft och allmänt språkbruk. Det gäller inte minst regler med konsumentskyddande syfte. Det felbegrepp som numera gäller i svensk konsumentköprätt uppfyller, kan hävdas, inte grundläggande krav i detta hänseende.

Som utredningen konstaterar (s. 132) har bestämmelserna i varudirektivet (EU) 2019/771 art. 7.1 genomförts i 4 kap. 2 § KKöPL. Vad detta innebär beskriver utredningen (a.st.) så: "Där regleras de objektiva kraven för avtalsenlighet. Det är alltså fråga om krav på en vara som gäller oavsett vad parterna avtalat om." "Avtalsenlighet" kan alltså vara något annat än "vad parterna avtalat om". Språkbruket är inte klart.

De "subjektiva" kraven på "avtalsenlighet" (den terminologin har den svenska lagstiftaren lyckligtvis inte låtit inflyta i KKöPL) definieras i art. 6 varudirektivet som en fråga om huruvida varan uppfyller diverse krav "i enlighet med köpeavtalet". De "objektiva" kraven på avtalsenlighet som framgår av art. 7 ska komma därutöver. Tanken är uppenbarligen att individuella ("subjektiva") hållpunkter för bedömningen ska skiljas från generella ("objektiva") sådana.

Här kan jämföras med den distinktion mellan konkret och abstrakt standard som ibland iakttas i svensk tradition. Oavsett terminologi kan emellertid

distinktioner med denna syftning inte genomföras strikt. Varje bedömning av en individuell omständighet förutsätter nämligen tillämpningen av en generell norm, och varje tillämpning av en generell norm förutsätter ett individuellt fall. Uttryckt mindre abstrakt: Ord har innebörd i kraft av språkbruket, och på motsvarande sätt är den specifika köparens berättigade förväntningar på varan en funktion av förhållandet mellan de individuella omständigheterna och de krav som i allmänhet kan ställas på varor av det aktuella slaget. I den allmänna civilrätten är frågan om avtalsenlighet liktydig med frågan vad den specifika köparen i den specifika situationen har fog att förvänta sig (se 17 § 3 st. KöpL).

Vad EU-lagstiftaren vill åstadkomma med reglerna i 6 och 7 art. varudirektivet är emellertid tillsynes en strikt åtskillnad mellan individuellt avtalade krav på varan och krav som gäller oavsett vad som avtalats (se dock art. 7.5 varudirektivet och KKöpL 4 kap. 6 §), även om de senare också terminologiskt ska vara en fråga om "avtalsenlighet". Tanken är att det med avseende på köpeobjektet ska finnas ett i princip obligatoriskt "avtalsinnehåll" som följer med varje transaktion och som bestäms av varans typ. Frågan om köpeobjektet karaktär görs annorlunda uttryckt indirekt till en fråga om i princip tvingande kontraktsrätt. Det handlar, som alltid i EU-sammanhang, om att skapa fri rörlighet genom standardisering. Det resulterande avtalsbegreppet är dock systemfrämmande (jämför 16 § 2 st. gamla konsumentköplagen (1990:932) (GKKöpL) där angivandet av de abstrakta hållpunkterna för felbedömningen föregicks av kvalifikationen "Om inte annat följer av avtalet [...]").

Logiken är just marknadsrättslig, inte civilrättslig, och den har inte genomförts konsekvent. Vad köparen har fog att förvänta sig i den specifika situationen – till exempel efter att ha tagit del av näringsidkarens beskrivning av ett prov eller en modell som har gjorts tillgänglig för konsumenten före köpet (varudirektivet 7.1 b) och KKöpL 4 kap. 6 §) – är nämligen individuellt avtalsinnehåll enligt allmänna avtalsrättsliga principer. Innehållet i en rättshandling bestäms av mottagarens befogade förväntning givet avgivarens beteende sett i ljuset av samtliga omständigheter. Vad konsumenten *med bortseende från säljarens beteende och övriga individuella omständigheter* (jämför art. 7.5 varudirektivet och KKöpL 4 kap. 6 §) med fog kan förutsätta med hänsyn till varans art (varudirektivet 7.1 d) och KKöpL 4 kap. 2 § 3 p. är emellertid inte nödvändigtvis en fråga om rättshandlingens innehåll (men ska likafullt vara en fråga om "avtalsenlighet"). Tematiken för bedömningen av konsumentens befogade intryck är delvis av en annan art än den förväntade givet gängse civilrättslig begreppsbildning.

Fakultetsnämnden befärar alltså att terminologin öppnar för en uppluckring av det kontraktsrättsliga felbegreppet, det allmänna avtalsbegreppet och grundläggande principer om bestämmande av rättshandlingars innehåll.

Definitionen av begreppet auktoriserad representant

I den föreslagna nya lagen om reparation av konsumenters varor vill utredningen, vilket är foljdriktigt, ta in en definition av uttrycket auktoriserad representant. Definitionen går tillbaka på motsvarande definition i ekodesignförordningen (EU) 2024/1781. Enligt denna förordnings art. 2 p. 43 är en auktoriserad representant en fysisk eller juridisk person som är etablerad i unionen och som enligt skriftlig fullmakt från en tillverkare har rätt att i tillverkarens ställe utföra särskilda uppgifter med avseende på tillverkarens skyldigheter enligt samma förordning. De uppgifter det gäller anges i förordningens art. 28. Det handlar utöver de uppgifter som särskilt anges i fullmaktsdokumentet åtminstone om vissa skyldigheter att samarbeta med myndigheterna samt en rätt att säga upp fullmakten om tillverkaren agerar i strid med sina skyldigheter enligt förordningen. Sammanfattningsvis är denna fullmakt ett instrument för att garantera tillverkarens *compliance* med kraven enligt förordningen. Det kan konstateras att de uppgifter som anges i art. 28 väsentligen inte inbegriper rättshandlande på förmögenhetsrättens område, vilket definitionsmässigt är vad en fullmakt kan avse i svensk civilrätt (se 10 § 1 st. lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (AvtL)). Undantaget är rätten till uppsägning. Uppsägning är en rättshandling, men egentliga fullmakter kan inte sägas upp av fullmäktigen, och det finns inget behov av någon sådan möjlighet eftersom fullmakten endast binder huvudmannen. Den ”fullmakt” som omtalas i den aktuella definitionen av termen auktoriserad representant är alltså ingen fullmakt i civilrättslig mening.

Villkor för reparation av konsumenters varor

Enligt reparationsdirektivet (EU) 2024/1799 art. 5, som har rubriken ”Skyldighet att reparera”, ska reparationen ”genomföras antingen kostnadsfritt eller för ett skäligt pris” (art. 5.2 a)). Detta överraskande sätt att beskriva en skyldighet får sannolikt, som utredningen anmärker (s. 166), sin förklaring läst mot följande skrivning i direktivets skäl 16: ”Reparationsskyldigheten kan också fullgöras kostnadsfritt om ett fel omfattas av en kommersiell garanti, till exempel i fråga om en varas garanterade hållbarhet.” Det skulle alltså röra sig om fall av avtalsenliga skyldigheter (i gängse civilrättslig bemärkelse – jämför strax ovan). Det rimliga sättet att förstå regeln är att tillverkaren i allmänhet inte är skyldig att reparera varan utan skälig ersättning. Att näringsidkaren dock inte är skyldig att kräva ersättning säger sig självt. Ingen är förpliktad att utnyttja sina rättigheter (vilket utredningen i ett annat sammanhang konstaterar på s. 140). Att parterna kan komma överens om att reparationen ska ske utan kostnad framgår för övrigt redan motsatsvis av den föreslagna lagens 5 §. Enligt denna bestämmelse är avtalsvillkor som i förhållande bland annat till regeln om reparationskostnaden är till konsumentens nackdel utan verkan.

Utredningen har likafullt föreslagit att 4 § i den nya lagen ska ha följande lydelse:

”En reparation ska utföras kostnadsfritt eller till ett skäligt pris och inom skälig tid från det att tillverkaren får tillgång till varan.”

Eftersom kvalifikationen att reparationen kan utföras kostnadsfritt närmast är avsedd att vara en sakupplysning (direktivet skäl 16) och möjligheten som sådan följer av allmänna principer och av 5 § finns ingen anledning att låta den ingå i formuleringen, särskilt inte som språkbruket kan vara vilseledande. Fakultetsnämnden föreslår att bestämmelsen istället ges följande lydelse:

”En reparation ska utföras till ett skäligt pris och inom skälig tid från det att tillverkaren får tillgång till varan.”

Utredningen diskuterar om det eftersträvade rättsläget kan uppnås redan genom tillämpning av 36 § AvtL. I detta sammanhang anför utredningen med hänvisning till lagkommentaren att jämkning av priset för en tjänst förutsätter att det rör sig om en väsentlig avvikelse från ett fast marknadspris, och drar slutsatsen att möjligheten att justera ett överenskommet pris med tillämpning av 36 § i praktiken måste anses begränsad (s. 167). Slutsatsen är korrekt, men premissen är det inte. Jämningsbedömningen är öppen och avpassad efter det individuella fallet. Även ett marknadsenligt pris kan jämkas om villkoren i övrigt eller andra omständigheter motiverar det. Att fast marknadspris saknas är heller inget hinder mot jämkning. De praktiska svårigheterna beror snarare av att 36 § tillämpas av domstol efter yrkande av part. Dessutom ska inte den bestämmelsen tillämpas så att det jämkade avtalsinnehållet ersätts med ett skäligt innehåll. Jämkningsen ska endast, som det brukar heta, ta udden av oskäligheten. När det gäller att uppnå de i direktivet eftersträvade syftena är det avgörande dock närmast att bedömningen vid användning av detta civilrättsliga instrument är helt individuell, varför den eftersträvade marknadsrättsliga effekten måste utebli. Generalklausulen är inte ett verksamt alternativ.

Vad gäller utredningens civilrättsliga aspekter befarar fakultetsnämnden sammanfattningsvis att tendensen att klä marknadsrättsliga åtgärder i civilrättsliga termer kan skada det civilrättsliga systemet, med rättsosäkerhet och kvalitetsförluster som följd. Risken är särskilt stor när väletablerade och centrala begrepp tas i anspråk.

Ändringarna i marknadsföringslagen (2008:486)

Övergripande synpunkter

Fakultetsnämnden är i huvudsak positiv till de föreslagna ändringarna i marknadsföringslagen (2008:486) (MFL), som sätt att i svensk rätt genomföra direktiv (EU) 2024/825 om mer konsumentmakt. Det finns dock skäl för några allmänna påpekanden.

Principiellt kan ifrågasättas hur effektivt och ändamålsenligt det nya marknadsföringsrättsliga regelverk som sammantaget föreslås kan bli. Flera kända problem kvarstår: Systemet bygger på efterhandskontroll, av enskilda fall, och har svaga sanktioner; långa processer måste ofta leda till att reaktionen kommer för sent för att bli relevant, och genom att blanda in icke-kommersiella budskap i en i övrigt kommersiell kommunikation kan man helt undgå regelverket.

Den unionsrättsliga konsumentmodellen förutsätter i stor utsträckning att tillgång till information möjliggör rationella konsumentval, vilka i sin tur ska främja konkurrens, marknadsintegration och, nu i ökad omfattning, hållbarhet. Sambandet mellan mer information och bättre beslut är dock långt ifrån självklart, inte minst på många samtida marknader som präglas av en komplex informationsmiljö. Även om direktivet är avsett att stärka transparensen finns en risk att den växande mängden miljö- och hållbarhetsinformation i praktiken överbelastar konsumenterna. Principiellt sett kan också ifrågasättas i vilken utsträckning hållbarhetsfrågan bör göras till en konsumentmaktsfråga, på sätt unionsrätten gör, när den antar att omställningen ska drivas effektivt av individuella konsumentval, och därmed förutsätter att konsumenter ska agera för att realisera unionsrättens målsättningar.

Konsumentmaktsdirektivet präglas av en stor tilltro till betydelsen av formella definitioner. Utredningens förslag innebär också att flertalet av direktivets nya definitioner ska införas i svensk rätt, genom att definitionskatalogen i 3 § MFL dels ändras, dels utökas. Flera av de nya termer som föreslås få definitioner i MFL återfinns dock inte i lagen, utan endast i den så kallade Svarta listan (bilaga I till direktivet 2005/29/EG om otillbörliga affärsmetoder). Lagen föreslås alltså få definitioner av begrepp som inte i sig finns i lagen. Som utredningen själv antyder (s. 84 f.) är detta inte lätt förenligt med svensk rättstradition. Det är dock närmast en effekt av hur Svarta listan sedan tidigare införlivats i svensk rätt, genom hänvisningen i 4 § MFL. Som utredningen tolkat sitt uppdrag har det heller inte varit fråga om att göra en generell översyn av systematiken eller utformningen av reglerna i MFL (SOU 2025:124 s. 95, jämför s. 270 f.). Detta hade rimligen heller inte varit möjligt inom den korta utredningstiden. Det synes följdenligt

att utredningen ofta prioriterat ”tydligt genomförande”, framför andra möjliga hänsyn.

Fakultetsnämnden delar därmed utredningens bedömning (SOU 2025:124 s. 95) att det kan finnas anledning att i andra sammanhang göra mer generella överväganden kring systematiken och utformningen av reglerna i MFL.

Vissa detaljer

Med de reservationer som följer av det nyss sagda är fakultetsnämnden generellt positiv till de konkreta förslagen. De innebär tydligare möjligheter att motarbeta några vanliga strategier för överdriven eller förskönande miljömarknadsföring, så kallad greenwashing. Detta är välkommet. Förslagen föranleder dock följande detaljkommentarer.

Termen hållbarhet blir i utredningens förslag flertydig. Den täcker in både miljömässig hållbarhet (eng. sustainability) och en varas hållbarhet (durability). Oftast föranleder detta inga problem. Det kan dock orsaka tolkningssvårigheter, inte minst i den föreslagna nya 12 d § MFL. När paragrafen talar om ”miljömässiga eller sociala egenskaper eller om cirkularitetsaspekter såsom hållbarhet, reparerbarhet eller återvinningsbarhet” kan ordet hållbarhet synbarligen tolkas på båda sätten. Paragrafen genomför konsumentmaktsdirektivets art 1.3 (som lägger till en ny p. 7 i direktivet 2005/29/EG om otillbörliga affärsmetoder art. 7). Av direktivets engelska lydelse framgår klart att det är ”durability” som avses. Till undvikande av att rättstillämpare ska vara hänvisade till andra språkversioner kan dock övervägas att ändra ordvalet, till exempelvis ”livslängd”, ”varaktighet” eller ”beständighet”. Då kan motsvarande ändring övervägas även i 4 kap. 2 § 3 och 22 § 2 st. KKöpl.

Några av de föreslagna nya begreppsdefinitionerna i 3 § MFL kan ge upphov till gränsdragnings- och tillämpningssvårigheter. Det är inte helt lätt att se skillnaden mellan ett miljöpåstående, ett allmänt miljöpåstående och en hållbarhetsmärkning. Allmänna miljöpåståenden förutsätts kunna ske inte bara med ord, utan också genom audiovisuella medel. Miljöpåståenden antyds kunna ske i varje form, ”inbegripet representation genom text, bilder, grafik eller symboler, såsom märkning [...]” (utredningen s. 86). Det är välkommet att förtydliga att inte endast påståenden i egentlig mening, det vill säga så kallad claim greenwashing, som sker med ord, kan vara otillbörliga. Av förslaget framgår tydligt att även det som kallats executional greenwashing som sker med subtilare medel – såsom färg- och bildsättning, användning av symboler med kulturella bibetydelser och liknande – kan vara otillbörlig. Det behövs dock ytterligare diskussion om hur rättstillämpare kan, bör eller ska bedöma exempelvis om en bildsättning är vilseledande, eller

UPPSALA
UNIVERSITET

REMISSYTTRANDE

9 (9)

2026-03-23

JURFAK 2026/6

hur den kan bidra till ett vilseledande helhetsintryck. I delar finns möjligen skäl att överlämna frågorna till rättstillämpningen och vetenskapen, men då de olika definitionerna ger kategorier för vilka olika krav kommer att gälla (enligt bl.a. Svarta listans nya 2a), 4a) och 4b)), vore det önskvärt med förtydliganden av hur kategorierna förhåller sig till varandra (jämför konsumentmaktssdirektiv skäl 7 och 8).

Förslag till yttrande i detta ärende har upprättats av professor Joel Samuelsson och docent Oskar Mossberg. Yttrandet har på delegation avgivits av juridiska fakultetens dekanus, professor Anna Singer.

Anna Singer